

Uudenmaan liiton julkaisu B 57 – 2020
ISBN 978-952-448-538-8
ISSN 2341-8893

Julkaisija: Uudenmaan liitto
Raportin tekijät: Kristiina Heiniemi-Pulkkinen, Johanna Juselius
Taitto: Anni Levonen

Helsinki 5/2020

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

Sisällys

Esipuhe	4
Älykäs erikoistuminen on yhteistyötä	5
Resurssiviisaudella kestävää talouskasvua	6
Osana globaalia kokonaisuutta	7
Megatrendit	7
YK:n kestävä kehityksen tavoitteet	8
Eurooppalaiset strategiat ja ohjelmat	9
Uusimaa	9
Strategian tavoitteet	10
Resurssiviisas Uusimaa	11
Strategiset painopisteet	12
Yhteistyötä ja kehittämisympäristöjä	13
Alueellinen yhteistyö	13
Innovaatioalustat ja pilotointiympäristöt	13
Strategiaa toteuttavat projektit.....	14
Kansainväliset verkostot ja alustat	14
Kansallinen yhteistyö.....	14
Viestintä ja vaikuttaminen	14
Resursseja toteutukseen	15
Toimintaa monella tasolla	16
Alue toimijoiden yhteispeliä.....	17
Seuranta	18
Alueellisen vaikuttavuuden mittarit	18
Resurssien viisaaseen käyttöön liittyvät mittarit (temaattiset mittarit).....	18
Rahoitusta ja sen käyttöä seuraavat mittarit	19
Uusimaa kiinnostavana yhteistyökumppanina (tunnettuus).....	19
Erilliset kyselyt ja palautteet	19
Arviointi	20
Strategian muutokset ja päivittäminen	21

”

**Uusimaa on EU:n
innovatiivisin alue!**

Esipuhe

Korona on herättänyt liki kaikki ja kaikkialla. Valtioilla, kunnilla ja liki kaikilla yhteisöillä on pandemian jälkeen paljon aiempaa enemmän velkaa. On päästävä pian kestävään kasvuun. Älykkään erikoistumisen strategia on merkittävä instrumentti tukemaan tätä.

Suomi ja Helsinki-Uusimaa ovat haluttuja yhteistyökumppaneita. Me olemme olleet vuosia tunnettu koulutusjärjestelmästämmme ja osaamisesta. Olemme maailman onnellisin kansa. Kotikaupunkini Espoo nimettiin kovan kansainvälisen kilpailun tuloksena maailman älykkäimmäksi yhteisöksi. Ja Helsinki-Uusimaa on EU:n innovatiivisin alue.

Helsinki-Uusimaa nousi Euroopan unionin kärkeen 2019 eurooppalaisten maiden ja alueiden innovaatioympäristöjen toimintakykyä vertailevassa julkaisussa viime vuonna 2019. Tulos on mittaushistorian paras Helsinki-Uudenmaan alueelle, jonka edellisvuotinen sijoitus oli viides. Tämä on määrätietoisen yhteistyön ja toiminnan tulosta. Jatkakaamme toimintaa yhä selkeämmin kohti uutta kestävää kasvua.

EU:n yhteinen tutkimuskeskus, Joint Research Centre, mahdollistaa ja ohjaa älykkään erikoistumisen strategioiden täytäntöönpanoa sekä alueiden sisäistä ja välistä yhteistyötä – mahdollisimman suuren eurooppalaisen hyödyn ja

kasvun aikaansaamiseksi. Johtopäätöksissä korostetaan moniportaisen hallinnon keskinäisen yhteistyön, synergian ja osaamisen määrätietoista kehittämistä. Innovaatioekosysteemit ovat kestäväen kasvun moottoreita. Keskeiset menestystekijät ovat kansainväliset kumppanuudet ja yhdessä tekeminen (uutena käsitteenä yhteenkirjoitettuna).

Tämä Uudenmaa älykkään erikoistumisen strategia antaa eväät ja vauhdittaa alueemme taloudellista kehitystä uusimman tiedon ja uusien innovatiivisten ratkaisujen avulla. Kehitystä vauhditetaan muutamilla kärkiteemoilla. Tämän avulla tuotetaan parhaita käytäntöjä ja menetelmiä kansainvälisen yhteistyön ja paikallisen kumppanuustoiminnan avulla – ja jaetaan niitä kaikkien käyttöön.

Tämä on ennen kaikkea jatkuva prosessi, jolla vahvistetaan alueen taloudellista perustaa.

Meidän jokaisen vastuulla, omassa kunnassa ja omissa yhteisöissämme, on se miten hyvin strategia pannaan toimeen ja miten strategian tarjoamia eväitä hyödynnetään kestäväen kasvun aikaansaamiseksi.

Markku Markkula

Uudenmaan maakuntahallituksen pj
Maakunnan yhteistyöryhmän pj

Älykäs erikoistuminen on yhteistyötä

Älykäs erikoistuminen on isossa roolissa myös tulevalla ohjelmakaudella. Uskomme ja luotamme, että älykkäästi erikoistumalla olemme entistäkin parempia ja houkuttelevampia, mikä on Uudenmaan aluekehittämisen keskeisiä tavoitteita. Älykästä erikoistumista koskevilla yhdennetyillä strategioilla voimme vastata monimutkaisiinkin kehityshaasteisiin muokkamalla toimia Uudenmaan alueen hyväksi.

Lähtökohtana on, että älykkään erikoistumisen strategia kannustaa kaikkia sidosryhmiä toimimaan yhteisen vision mukaisesti. Strategiamme edistää monitasoista hallintoa ja edesauttaa luomaan luovaa ja sosiaalista pääomaa yhteisössä, liittämällä yhteen pieniä, keskusuuria ja suuria toimijoita.

Uusi älykkään erikoistumisen strategian valmistelumme on ollut vuorovaikutteinen, aluesuuntautunut ja perustuu laajaan yhteisymmärrykseen. Uudenmaan tulee olla kuitenkin myös erittäin ulospäinsuuntautunut, jotta voimme olla mukana eurooppalaisissa ja maailmanlaajuisissa arvoketjuissa ja kykenemme parantamaan yhteistyötä muiden alueiden, klusterien ja innovaatiotoimijoiden kanssa. Tämä on entistäkin tärkeämpää alueiden eri toimijoiden

kansainvälistämiseksi, mahdollisimman potentiaalisen toiminnan saavuttamiseksi sekä alueen tietopohjaan liittyvien tietovirtojen luomiseksi.

On kannattavaa keskittyä aloille, joilla on todellista potentiaalia ja vahvuutta, eikä levitä resursseja ja investointeja ohuella erilaisille aloille. Selkeästi rajatut ja helposti avautuvat kärkiteemat terävöittävät strategiaa ja parantavat sen selkeyttä ja ymmärrettävyyttä sekä ohjaavat vaikutusta alueen kehittämisessä.

Vuoden 2020 koronaviruspandemia on aiheuttanut suuria henkilökohtaisia tragedioita mutta myös merkittäviä vaikutuksia yhteiskuntien toimintoihin, palveluihin, työn tekemisen edellytyksiin ja kansainväliseen talouteen. On aivan varmaa, että emme jatka samanlaisessa toimintaympäristössä kun vielä vähän aikaa sitten kuvittelimme; pandemia on jo nyt muuttanut tapaamme ajatella ja toimia. Tämäkin kriisi, kaikista negatiivisista seurauksista huolimatta, luo uusia toimintatapoja ja innovaatioita jotka tulevat ohjaamaan alueemme kehittämistä.

Ossi Savolainen

Maakuntajohtaja, Uudenmaan liitto

Resurssiviisaudella kestävää talouskasvua

Alueellisten innovaatio- ja tutkimusstrategioiden tavoite on kasvattaa kilpailukykyä ja kestävää taloutta eurooppalaisilla alueilla. Uudella- maalla strategian tavoite on luoda innovaatioihin pohjaavaa kestävää kasvua resurssien viisaalla käytöllä. Uudenmaan merkittävimmät vahvuudet sekä suurin innovaatiopotentiali kiteytyy toimenpiteissä, jotka tukevat Uudenmaan hiilineutraaliustavoitetta, kaupunkikehitystä, sujuvaa arkea ja hyvinvointia ja teollisuuden ja toimialojen uudistumista.

Uudenmaan tavoitteina on kestävä talouskasvu, hiilineutraali Uusimaa vuoteen 2035 mennessä, uudistuva teollisuus sekä sujuva ja hyvinvoiva arki. Tavoitteena on parantaa prosesseja ja lisätä toimenpiteiden vaikuttavuutta. Strategian läpileikkaavana teemana on osamisen kehittäminen.

Strategialla on tarkoitus saada aikaan toimintalogiikan muutos, jota tarvitaan toimintaympäristön muutoksessa ja joka tekee mahdolliseksi haastelähtöisen innovaatiotoiminnan.

Itse strategia kehittyy prosessina joustavasti, toimintalohkojen välisiä silloja ylittäen. Se vastaa toimintaympäristöstä nouseviin haasteisiin ja edistää alueen kestävää kasvua. Uudella- maalla on hyvät edellytykset tulla kansainväliseksi resurssiviisauden kärkialueeksi, säilyttää asemansa Euroopan johtavana innovaatioalueena ja tukea Euroopan unionin ottamaa edelläkävijän asemaa kestävän kehityksen tavoitteissa ja muutoksen ajurit huomioivassa kasvussa alueen vahvuuksiin pohjautuen.

”

Uudenmaan tavoitteina on kestävä talouskasvu, hiilineutraali Uusimaa 2035, uudistuva teollisuus sekä sujuva ja hyvinvoiva arki.

Osana globaalia kokonaisuutta

Strategiaan vaikuttavat megatrendit, kestävä kehitys, ohjelmat kuten Suomen hallitusohjelma ja EU:n strategia, valmistuva aluekehityspäätös sekä toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Mittavat kansainväliset ilmiöt ovat haasteita, mutta samalla ne tarjoavat merkittäviä mahdollisuuksia ja kilpailuetuja Uudenmaan tutkimus- ja innovaatiotoiminnalle, mikäli niihin osataan tarttua.

Megatrendit

Megatrendit ovat kansainvälisiä ilmiöitä, jotka vaikuttavat myös Uudellamaalla. Meille merkittävimpiä ovat väestönmuutos, ilmastonmuutos ja globalisaatio. Täällä on myös osaamista kehittää näihin haasteisiin tarvittavia ratkaisuja.

Väestönmuutos: Väestönmuutos näkyy vahvasti Uudellamaalla. Syntyvyyden vähenemässä väestö ikääntyy koko alueella, vaikkakin muuta Suomea hitaammin. Muuttoliikkeen vuoksi väestömäärä metropolialueella kasvaa, mutta useissa kunnissa väestönkasvu on pysähtynyt tai väestö jopa vähenee. Maahanmuutosta suuri osa suuntautuu Uudellemaalle. Kaikki nämä muutokset vaikuttavat kuntien talouteen monin tavoin.

Uudellemaalle merkittävimpiä ilmiöitä ovat väestönmuutos, ilmastonmuutos ja globalisaatio.

Ilmastonmuutos: Suomi on sitoutunut Pariisin vuoden 2015 ilmastopöytäkirjaan, Uusimaa tavoitteeseen olla hiilineutraali vuonna 2035. Siirtyminen kohti hiiliniukkaa yhteiskuntaa vaatii merkittäviä muutoksia erityisesti yhdyskuntarakenteiden osalta sekä liikkumisessa, rakennuksissa että rakentamisessa Uudellamaalla. Muutoksia ja valmistautumista tarvitaan myös ilmastonmuutoksen mukanaan tuomiin vaikutuksiin sopeutumisessa.

Globalisaatio: Yksi suurin harppauksin etenevän globalisaation tunnusmerkeistä on, että markkinat integroituvat ja arvoketjut kansainvälistyvät jatkuvasti. Globaali talous ja esimerkiksi yritysten kansainvälistymisen edistäminen vaativat huomiota. Pääkaupunkiseudun kykyä kilpailla vetovoimallaan kansainvälisten kaupunkien kanssa on tuettava. Samalla on varmistettava, että muu Uusimaa verkottuu ja kehittyy kestävästi globaalin talouden tekijänä.

Digitalisaatio: Digitalisaatio on ollut läpileikkaavana teeman jo aiemmassa strategiamme. Digitalisaatio muuttaa yritysten ja organisaatioiden toimintatapoja mm. siirtämällä asioita sähköisiin välineisiin. Samalla se luo uusia liiketoimintamahdollisuuksia, tuotteita ja palveluja. Olemassa olevaa liiketoimintaa muuttaessaan digitalisaatio vaikuttaa myös työpaikkoihin ja yritysten arvoverkkoihin.

YK:n kestävän kehityksen tavoitteet

Suomi sitoutui vuonna 2015 YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin. Niissä huomioidaan, että kehitys on ympäristön, ihmisen ja talouden osalta kestävä. Uudellamaalla merkittäviä kestävän kehityksen tavoitteita ovat

Tavoite 1. Köyhyyden poistaminen kaikissa muodoissa edellyttää eriarvoisuuden vähentämistä ja heikoimmassa asemassa olevien suojelemista lisäämällä resurssien ja palveluiden käyttöä.

Tavoite 4. Kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet

Tavoite 9. Rakentaa kestävää infrastruktuuria sekä edistää kestävä teollisuutta ja innovaatioita.

Tavoite 11. Taata turvalliset ja kestävät kaupungit ja asuinyhdyskunnat

Tavoite 13. Ilmastotekoja ja -toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan.

Tavoite 16. Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto edellyttävät vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla.

Kuvat: YK

”

**Kestävä
kehitys**

Eurooppalaiset strategiat ja ohjelmat

Euroopan unionin tavoitteena on kestävä kasvu. EU on ottanut edelläkävijän roolin väestönmuutoksen, ilmastonmuutoksen, digitalisaation ja globalisaation sekä kestävä kehityksen mukaisessa innovaatiopolitiikassa. Eurooppalaisten strategisten arvoketjujen tavoitteena on vahvistaa kilpailukykyä ja nopeuttaa muutosprosessia näillä aloilla, osana EU:n Green Deal -sopimuksia. Green Dealin eli vihreän kehityksen ohjelman avulla toteutetaan ilmastoneutraali EU 2050 tavoite, mikä edellyttää toimia kaikilta sektoreilta.

Uusimaa

Uusimaa on Suomen taloudellisen kasvun veturi. Myös ilmastonmuutoksen, väestönmuutoksen, kaupungistumisen, digitalisaation ja globaalin talouden ilmiöt kasaantuvat tälle alueelle. Samalla haasteisiin kehitettävät ratkaisut lähtevät juuri täältä. Uudenmaan toimialaprofiilissa osaamisintensiivisiä palveluja on suhteessa huomattavasti enemmän kuin muilla alueilla. Toisaalta jatkossa teknologinen osaaminen ei yksin riitä, vaan tarvitaan enemmän ymmärrystä ekosysteemeistä ja arvontuontiprosesseista sekä ihmisten/kuluttajien intressien ja toimintatapojen muutoksista.

”

**Ilmastoneutraali
EU 2050**

”

**Haasteisiin
kehitettävät
ratkaisut lähtevät
Uudeltamaalta**

Strategian tavoitteet

Strategian tavoitteena on:

- **Kestävä talouskasvu,**
tavoitteena luoda innovaatioihin pohjaavaa kestäväää kasvua resurssien viisaalla käytöllä.
- **Hiilineutraali Uusimaa 2035,**
maakuntaohjelmassa asetettu tavoite.
- **Uudistuva teollisuus,**
tavoitteena hyödyntää uusien teknologioiden tarjoamia mahdollisuuksia yritysten kilpailukyvyn sekä kasvu- ja kansainvälistymismahdollisuuksien parantamiseksi.
- **Sujuva ja hyvinvoiva arki,**
tavoitteena kehittyvät palvelut ja ihminen keskiössä.

Strategian avulla ja sen toteutuksessa uudistamme myös yhteistyön ja kehittämisen toimintatapoja sekä prosesseja.

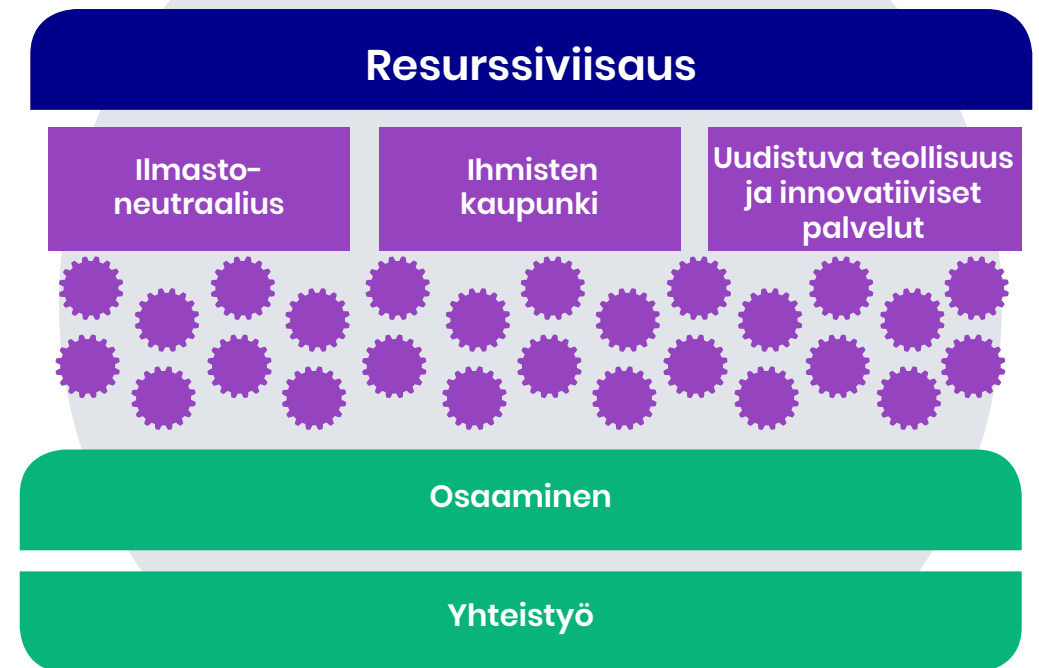
Resurssiviisas Uusimaa

Strategiassa vastataan ympäristön muutostarpeisiin ja tulevaisuuden kasvuun kiinnittämällä huomio sosiaalisten, taloudellisten sekä ympäristön resurssien käyttämiseen. Resurssien viisaan käyttämisen merkitys Uudenmaan tulevaisuudelle nousi esiin niin taustaselvityksissä kuin työpajoissakin.

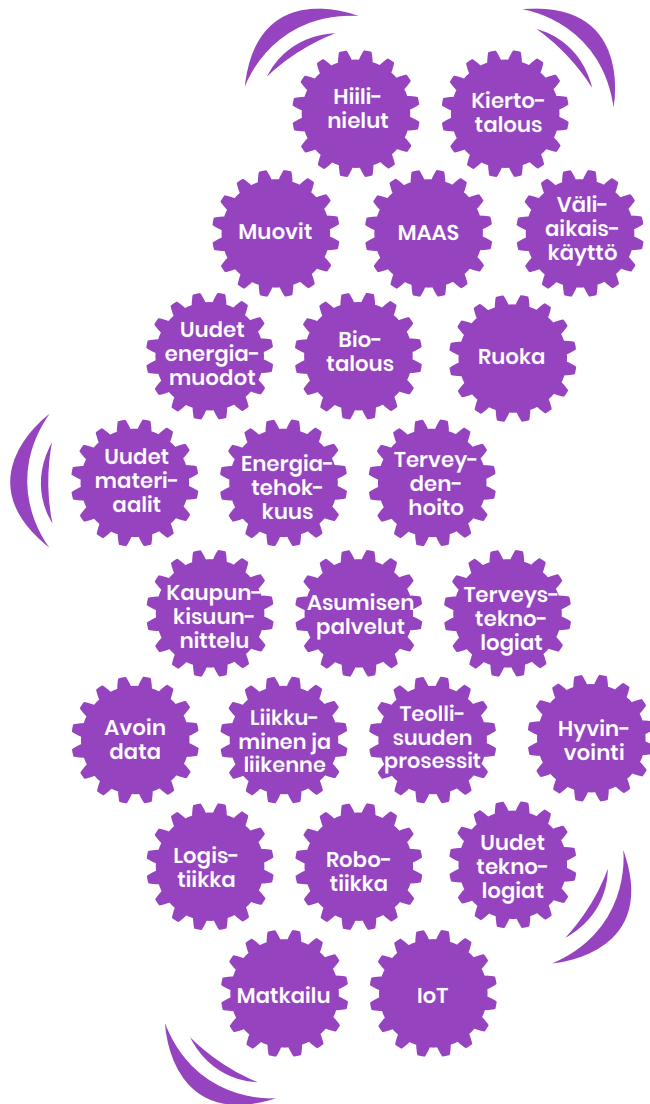
- Uudenmaan merkittävät vahvuudet kiteytyvät ja vastaavat aikamme ilmiöihin kattoteeman *Resurssiviisas Uusimaa* alla. Ratkaisut vaativat monialaista lähestymistä eri osa-alueilta ja resurssien viisaan käytön perusteleminen rajaa hankkeiden toimintaa.
- Resurssiviisas Uusimaa kehittää kyvykkyyttä käyttää olemassa olevia resursseja ja luoda kasvua uusista resursseista (luonnonvarat, raaka-aineet, energia, tuotteet ja palvelut, työvoima, tieto, osaaminen, instituutiot ja organisaatiot) harkitusti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestäväällä tavalla.
- Ympäristön, sosiaalisen ja talouden näkökulmat huomioiva kestävä kasvu tarjoaa uusia mahdollisuuksia alueen toimijoille.
- Kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista kiihdyttää digitaalisten sovellusten ja teknologioiden kehittäminen.
- Resurssiviisaus on Uudenmaan kansainvälinen kilpailuvaltti

Resurssiviisaus on kykyä käyttää erilaisia resursseja harkitusti ja ennaktoivasti tavoilla, jotka edistävät hyvinvointia sekä kestäväää kehitystä. Resurssi on taloudellinen, inhimillinen, sosiaalinen tai fyysinen voimavara, jonka avulla tekeminen käynnistyy ja kehittyy.

Uudenmaan älykäs erikoistuminen

Strategiset painopisteet

Strategian kattoteemana olevan resurssiviisauden alla on kolme strategista painopistettä:

- Ilmastoneutraalius
- Ihmisten kaupunki
- Uudistuva teollisuus ja innovatiiviset palvelut.

Ilmastoneutraalius-painopiste sisältää toimintoja, jotka tukevat Uudenmaan hiilineutraaliustavoitetta. Teemaan liittyviä asiakokonaisuuksia voivat olla esimerkiksi kiertotalouden ratkaisut, uudet energiamuodot, biotalouden innovaatiot tai uudet materiaalit.

Ihmisten kaupunki-painopiste sisältää toimintoja, jotka tukevat kaupunkikehitystä, sujuvaa arkea ja ihmisten hyvinvointia. Teemaan liittyviä asiakokonaisuuksia voivat olla esimerkiksi liikkuminen, asuminen, kaupunkisuunnittelu tai terveydenhoito.

Uudistuva teollisuus ja innovatiiviset palvelut-painopiste sisältää toimintoja, jotka tukevat eri toimialojen uudistumista. Teemaan liittyviä asiakokonaisuuksia voivat olla esimerkiksi teollisuuden uudet prosessit, terveysteknologiat, robotiikka tai matkailu.

Strategisten painopistealojen rajapinnoissa ja leikkauspisteissä on useampia teemoja yhdistäviä kokonaisuuksia. Avaamalla mahdollisuuksia alojen rajapinnoissa vastaamme toimialojen murrokseen ja pyrimme pois havaitusta siiloutumisesta. Esimerkkejä teemoja yhdistävistä asioista ovat rakentaminen, liikenne, ruoka ja tiedonhallinta.

Uudellamaalla on vahvaa innovaatiotoimintaa myös EU:n määrittelemien strategisten arvoketjujen aloilla. Näitä ovat mm. itseohjautuvat ajoneuvot, älykäs terveys, niukkahiilinen teollisuus, vetyteknologiat, teollinen internet ja kyberturvallisuus.

Kaikkia strategisia painopistealoja tukee ja yhdistää osaaminen. Uudenmaan koulutussektori on vahva ja monipuolinen. Resurssiviisauden tavoitteisiin vastaaminen edellyttää osaamisen laajaa ja tehokasta hyödyntämistä kaikilla painopistealoilla. Osaamisen kysyntää ja tarjontaa on ennakoitava aktiivisesti ja erilaisia koulutus- ja kouluttautumismahdollisuuksia on tuettava monipuolisesti. Erityisenä mahdollisuutena ja haasteena Uudellamaalla on korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien osaamisen monipuolinen hyödyntäminen.

Yhteistyötä ja kehittämisympäristöjä

Strategian toimeenpanossa

- rahoitetaan projekteja ja kehittämisympäristöjä, jotka toteuttavat strategiaa
- tuetaan alueellisia innovaatioekosysteemejä ja -verkostoja
- edistetään aluerajat ylittävää yhteistyötä vahvempien kokonaisuuksien synnyttämiseksi
- osallistutaan ja tuetaan toimijoita osallistumaan kansainvälisiin verkostoihin ja alustoihin
- vahvistetaan Helsinki Smart Region -brändiä ja kansainvälistä näkyvyyttä.

Keskeisiä yhteistyökumppaneita strategian toimeenpanossa ovat korkeakoulut, tutkimuslaitokset, alueelliset kehittämisyritykset, kunnat ja kaupungit sekä yritykset.

Yhteistyötä tehdään Euroopan komission, ministeriöiden ja muiden maakuntien kanssa.

Alueellinen yhteistyö

Alueen kilpailukyvyyn kehittämisessä tarvitaan kaikkien alueen toimijoiden joustavaa yhteistyötä. Älykkään erikoistumisen toimeenpanossa keskeisiä ovat korkeakoulut, kaupungit, kehittämisyritykset, tutkimuslaitokset ja yritykset. Näiden

välistä yhteistyötä ja yhteistyön uusia muotoja tuetaan kohdistamalla rahoitusta yhdessä toteutettaville hankkeille. Lisäksi panostetaan avoimien verkostojen ja uusien kumppanuuksien synnyttämiseen.

Innovaatioalustat ja pilotointiympäristöt

Kansainvälisesti kilpailukykyiseen, moninaiseen ja nopeasti uudistuvaan osaamiseen perustuva innovaatiotoiminta syntyy osana riittävän monialaista, pitkäjänteistä ja kokeiluihin perustuvaa innovaatioekosysteemiä.

Tutkimuslähtöisiä innovaatioympäristöjä on muodostunut alueen korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteyteen. Niillä on myös erilaisia pilotointiympäristöjä, jotka mahdollistavat innovaatioiden kehittämisen lähemmäksi kaupallista valmiutta. Oleellista näiden ekosysteemien toiminnalle on, että mukana on myös yrityksiä ja kaupunkia. Uudenmaan kunnat sekä erilaiset kaupunginosat toimivat myös kokeilu- ja kehittämisalustoina erilaisille uusille ratkaisuille. Niissä asukkailla ja muilla käyttäjillä on merkittävä rooli.

Erilaisten alustojen ja pilotointiympäristöjen toimintaa tuetaan strategian toimeenpanossa.

”

Yhteistyökumppaneina korkeakoulut, tutkimuslaitokset, alueelliset kehittämisyritykset, kunnat ja kaupungit sekä yritykset.

Strategiaa toteuttavat projektit

Älykkään erikoistumisen strategiaa toteutetaan erityisesti Uudenmaan liiton myöntämällä kansallisella rahoituksella sekä rakennerahastovaroille (EAKR ja ESR). Näitä rahoituksia myönnettäessä painotetaan resurssien järkevää käyttöä taloudellisesta, ympäristöllisestä tai sosiaalisesta näkökulmasta. Rahoitettavat hankkeet jakautuvat pääteemoiltaan ilmastoneutraaliutta ja kiertotaloutta tukeviin hankkeisiin, ihmisten kaupunki -teemaa tukeviin hankkeisiin sekä palveluiden ja teollisuuden uudistumista tukeviin hankkeisiin.

Osaaminen ja sen kehittäminen ovat tärkeä osa älykkään erikoistumisen strategiaa. Monipuolinen osaaminen ja vahvat koulutusorganisaatiot ovat Uudenmaan erityisvahvuus. Osaamista ja sen hyödyntämistä halutaan tukea myös strategian toteuttamisessa.

Kansainväliset verkostot ja alustat

Uusmaalaiset toimijat ovat mukana useissa verkostoissa, jotka tekevät yhteistyötä älykkään erikoistumisen teemoissa.

Euroopan komissio tarjoaa alueille ja niiden toimijoille useita yhteistyöaloitteita ja -alustoja. Tällaisia ovat esimerkiksi S3 Platform ja sen temaattiset verkostot. Uusimaa on mukana mm. Turvallisen ja kestävä liikumisen alustalla (Safe and Sustainable Mobility SSM).

Uusmaalaisia toimijoita on mukana lähes kaikissa Euroopan Innovaatio- ja teknologiainstituutin (EIT) osaamis- ja innovaatioyhteistöissä (KIC).

Uusimaa on valinnut verrokki- ja yhteistyöalueikseen Amsterdamin, Hampurin, Kööpenhaminan ja Tukholman alueet, ja yhdessä ne muodostavat Big Five-verkoston. Yhteistyö on lähtenyt liikkeelle älykkään erikoistumisen teemoista ja sitä syvennetään yhteisillä kehittämishankkeilla. Muita Uudenmaan liiton verkostoja ovat mm. Eurooppalainen ERRIN-verkosto, Itämeren yhteistyöfoorumi BSSSC (Baltic Sea States Subregional Co-operation) ja Euroopan alueiden välinen yhteistyöjärjestö CPMR (Conference of Peripheral Maritime Regions).

Strategian toteuttamisessa Uudenmaan liitto tukee toimijoiden osallistumista kansainvälisiin verkostoihin ja yhteistyöhankkeisiin sekä omalla toiminnallaan että tarjoamalla tukea hankevalmisteluun. Yhdistämällä eri alueiden vahvuuksia ja siirtämällä osaamista kansainvälisesti koko Euroopan resurssit saadaan tehokkaampaan käyttöön.

Kansallinen yhteistyö

Aluerajat ylittävä yhteistyö painottuu luonnollisesti lähimaakuntiin sekä Etelä- ja Länsi-Suomen rakennerahasto-ohjelman alueelle. Sitä toteutetaan erityisesti ylimaakunnallisilla rakennerahastohankkeilla. Toinen painopiste

kansallisessa yhteistyössä on kuuden suurimman kaupungin yhteinen kehittämistyö, joka on käynnistynyt 6Aika-strategian myötä.

Maakuntien rajat ylittävää temaattista yhteistyötä sekä vertaisoppimista tukee kaikkien maakuntien yhteinen älykkään erikoistumisen kollegaverkosto, joka kokoontuu käsittelemään ajankohtaisia teemoja useamman kerran vuodessa. Verkosto voi myös nostaa kansalliseen keskusteluun kaikille maakunnille yhteisiä asioita.

Viestintä ja vaikuttaminen

Uudenmaan älykkään erikoistumisen strategiaa ja sen toteuttamista esitellään Helsinki Smart Region -viestintäkanavissa. Ne tuovat esiin alueen osaamista ja konkreettisia esimerkkejä kehittämistyöstä. Viestinnässä tehdään yhteistyötä alueen muiden innovaatiotoimijoiden kanssa esimerkiksi Smart-viestijät-verkostossa, joka tuo esiin alueen älykehitystä ja -hankkeita.

Resursseja toteutukseen

Älykkään erikoistumisen strategian toteuttamisessa hyödynnetään laajasti erilaisia rahoitusinstrumentteja. Keskeisimmässä asemassa ovat rakennerahastovarat. Älykkään erikoistumisen strategia vaikuttaa erityisesti EAKR (Euroopan aluekehitysrahasto) ja ESR (Euroopan sosiaalirahasto) rahoituksella tuettaviin hankkeisiin. Muuhun alueelliseen rahoitukseen vaikutusta on jossain määrin.

Uudenmaan liitto käyttää strategian toteuttamiseen Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman määrärahaa. Rahoitettaviksi valitaan hankkeita, jotka toteuttavat sekä maakuntaohjelmaa että älykkään erikoistumisen strategiaa.

Tavoitteena on luoda synergiaa rahoitusinstrumenttien välille ja synnyttää kehittämis-kokonaisuuksia, joissa hyödynnetään useita eri

rahoitusinstrumentteja. Kansallisesti näitä muita instrumentteja ovat muun muassa Business Finlandin sekä Suomen Akatemian myöntämä rahoitus.

Kansainvälisessä yhteistyössä ja kehittämiss-hankkeissa alueen toimijat hyödyntävät laajasti Interreg-rahoitusta sekä erityisesti tutkimukseen suunnattua Horisontti Eurooppa -rahoitusta. Muiden EU-rahoitusinstrumenttien tuntemusta ja parempaa hyödyntämistä pyritään vahvistamaan.

Julkisen rahoituksen yhtenä tavoitteena on edistää myös yksityisen rahoituksen hyödyntämistä.

”

Tavoitteena on luoda synergiaa rahoitusinstrumenttien välille.

Toimintaa monella tasolla

Älykäs erikoistuminen onnistuu, kun läheisesti toistensa kanssa tekemisissä olevat toimijat pääsevät yhdessä synnyttämään alueen vahvuuksien pohjalta innovaatioita. Älykäs erikoistuminen on paikkasidonnainen strategia. Siksi alueellinen innovaatioekosysteemi ja sen toimijat ovat siinä keskeisessä roolissa.

Älykkään erikoistumisen toimeenpano vaatii osallistumista ja prosessinomaista yhteishittämistä eri hallinnon tasoilla. Älykäs erikoistuminen on kokeellinen innovaatiostrategia, ja sen luonteen vuoksi seurannalla ja oppimisella on iso rooli toimeenpanon kehittämisessä. Monitasoinen hallinnointi EU:n, kansallisella ja alueellisella tasolla perustuu joustavuuteen ja prosessimaiseen muotoon.

Euroopan unioni päättää politiikkakehyksensä, yleisistä tavoitteista ja rahoituksesta, jolla älykkään erikoistumisen toimeenpanoa edistetään. Kansallisen tason innovaatiopolitiikkaa ja sen rahoitusta koordinoi työ- ja elinkeinoministeriö. Älykkään erikoistumisen strategioilla

varmistetaan synergia Euroopan unionin politiikan ja rahoituksen välillä. Niillä täydennetään kansallisia ja alueellisia ohjelmia ja yksityisiä investointeja. Alueellisesti älykäs erikoistuminen on väline tutkimus- ja innovaatiotoiminnan suuntaamiseen.

Interaktiivinen toimeenpano toteutuu maakunnan liitossa alueellisella hallintotasolla, missä on vahvimmat yhteistyökäytännöt alueen keskeisten toimijoiden, kuten korkeakoulujen, kehitysyhtiöiden, kuntien ja kaupunkien kanssa. Älykkään erikoistumisen strategia toteutetaan monitasoisena hallintona. Uudellamaalla strategiaa toteuttaa ja koordinoi Uudenmaan liitto. Se vastaa sekä strategian toteutuksesta ja koordinoinnista että seurannasta ja arvioinnista.

Tavoitteiden ja toteutuksen vuorovaikutteista määrittelyä laajassa yhteistyössä kutsutaan yrittäjämäisen löytämisen prosessiksi (EDP, entrepreneurial discovery process).

”

**Yhteisiä
innovaatioita
vahvuuksien
pohjalta.**

Aluetoimijoiden yhteispeliä

Älykkään erikoistumisen strategian hyväksyy Uudenmaan maakuntahallitus.

Strategian toteutusta ja suuntaamista ohjaa maakunnan yhteistyöryhmä MYR. Se on lakisääteinen toimielin, joka ohjaa kuntaresursseja ja määrittelee valtionhallinnon aluekehittämishankkeet ja linjaukset. MYR kokoontuu noin kuusi kertaa vuodessa. Ryhmässä on edustajat Uudenmaan liiton jäsenkunnista, valtionhallinnosta, korkeakouluista sekä työmarkkina- ja elinkeinojärjestöistä. MYR käsittelee ja arvioi älykkään erikoistumisen strategian toteutumista kokouksissaan säännöllisesti. Se ohjaa strategian toimeenpanoa ja ehdottaa tarvittaessa muutoksia strategiaan tai sen toteuttamiseen.

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö MYRS seuraa ja sovittaa yhteen maakunnan alueella valmisteltavia hankkeita sekä valmistelee Maakunnan yhteistyöryhmässä käsiteltäviä asioita.

Toimeenpanoa ja käytännön toteutusta koordinoi Uudenmaan liiton älykkään erikoistumisen tiimi. Tiimi laatii yhteenvedon strategian seurannassa kerätyistä tiedoista ja raportoi strategian toteutumisesta Maakunnan yhteistyöryhmälle sekä Uudenmaan liiton johtoryhmälle.

Strategian toteuttamiseen osallistuvat Uudenmaan liiton eri tiimit sekä Helsinki EU Office. Yhteisen näkemyksen ja alueen tilannekuvan

ylläpitämiseksi strategiaa ja sen toteuttamista käsitellään sparrausryhmässä sekä Uudenmaan asiantuntijaryhmissä.

Korkean tason sparrausryhmä on tämän strategian toimeenpanossa luotava uusi, älykkään erikoistumisen yhteistyöhön perustettava ryhmä. Se kootaan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan asiantuntijoista, jotka edustavat yrityksiä, tutkimuslaitoksia sekä oppilaitoksia. Sparrausryhmä toimii älykkään erikoistumisen ohjausryhmänä.

Uudenmaan liiton asiantuntijaryhmät keskustelevat liiton valmistelutyöstä ennakolta sidosryhmien kanssa, ja nivovat sitä yhteen kunnissa tehtävän työn kanssa vaikuttavuuden lisäämiseksi. Ryhmien jäsenet ovat ensisijaisesti kuntien edustajia. Ryhmät jakavat tietoa tärkeimmistä ajankohtaisasioista sekä valvovat maakunnan etua, tarvittaessa kannanotoin tai aloittein. Älykkään erikoistumisen strategia on uutena asiana mukana asiantuntijaryhmien keskustelussa. Erityisesti strategiaa seurataan elinkeinoryhmässä, mutta teemojen mukaan myös muissa ryhmissä.

Seuranta

Seurannalla saamme tietoa siitä, mitä vaikutuksia strategialla ja sen toimeenpanolla on ollut Uudellamaalla. Seuranta ja mittarit tuottavat aineistoa strategian arviointiin. Käytettävillä mittareilla strategian toteutumista tarkastellaan kolmesta eri näkökulmasta:

- strategian vaikuttavuuden sekä alueen tuotantorakenteen ja innovaatiokyvyyden kehittymisen seuranta
- tehtyjen toimenpiteiden tulosten seuranta
- strategian toimeenpanon sekä käytettävissä olevien ja käytettyjen panosten seuranta

Seurannan ja tulosten arvioinnin perusteella voimme tehdä strategiaan ja sen toimeenpanoon tarpeellisia muutoksia.

Mittariston tulee olla tarkoituksenmukainen ja informatiivinen, siksi seurantaa ja mittareita kehitetään jatkuvasti strategiaa toteutettaessa. Jotkin mittareista saattavat osoittautua liian yleisiksi, eikä esimerkiksi digitalisaatiolle ole vielä määritetty mittaria. Seurannassa on valmius päivittää mittareita paremmin tarvetta vastaaviksi.

Alueellisen vaikuttavuuden mittarit

Uudenmaan kehittymistä alueena seurataan erilaisten eurooppalaisten analyysien tulosten muutoksesta. Näitä analyysejä ovat Regional Innovation Scoreboard (RIS), European Regional Competitiveness Index (RCI) sekä European Social Progress Index (SPI). Indikaattoreiden muutokset ja muutosten suunta kuvaavat alueellisten strategioiden vaikuttavuutta. Oman alueemme kehittymisen lisäksi voimme samalla seurata Uudenmaan asemoitumista eurooppalaisessa kokonaisuudessa.

Näistä indekseistä valitaan joitakin taustamuutujia, joita seurataan indeksien ilmentymistä tiheämmin.

Resurssien viisaaseen käyttöön liittyvät mittarit (temaattiset mittarit)

Uudenmaan älykkään erikoistumisen strategian läpileikkaava tavoite on olemassa olevien resurssien viisas käyttäminen.

Ympäristönäkökulmasta tällä tarkoitetaan muun muassa ympäristölle aiheutuvan kuormituksen pienentämistä. Alueen indikaattorina seurataan kasvihuonekaasupäästöjen kehitystä.

”

**Seurantaa
ja mittareita
kehitetään
jatkuvasti.**

Yritystoiminnan näkökulmasta resurssien viisas käyttö tarkoittaa oikeaa määrää osaavaa työvoimaa. Tätä seurataan työllisyyden kehittymisenä (työlliset toimialoittain) sekä koulutuksen tasona (väestön koulutusrakenne sekä oppilaitosten aloituspaikat). Lisäksi seuraamme erityisesti kasvuyritysten määrää toimialoittain.

Digitalisaatio parantaa resurssien käyttöä uudistamalla toimintatapoja, parantamalla palvelujen laatua ja saatavuutta ja lisäämällä toiminnan tehokkuutta. Digitalisaation vaikutuksiin pyrimme löytämään sopivan seurantaindikaattorin.

Rahoitusta ja sen käyttöä seuraavat mittarit

Strategian toteuttamiseen käytettyä rahoitusta seurataan teemoittain. Tuloksista nähdään, missä teemoissa on kyetty rakentamaan hyväksi arvioituja kehittämistoimenpiteitä (rahoituksen saaneet hankkeet) sekä missä aktiivisuutta voitaisiin parantaa (rahoitushakemusten jakautuminen). Kun tiedetään käytettävissä olevien kehittämisrahoituksen määrä ja kohdistuminen, voidaan paremmin arvioida aikaan saatuja vaikutuksia ja tarvittaessa suunnata rahoitushakuja.

Tarkimmin seurataan rakennerahastojen sekä maakunnan liiton myöntämän rahoituksen määrää ja kohdistumista. Rahoitettujen projektien toteutuneita tuloksia seurataan rahoitusinstrumenttien omilla tulosindikaattoreilla. Tiedot kootaan rahoittajilta.

Yleisemmällä tasolla seurataan muiden älykkään erikoistumisen strategiaa toteuttavien rahoitusinstrumenttien kohdistumista. Nämä tiedot auttavat muodostamaan laajemman tilannekuvan strategian toteuttamisen kentästä. Rahoituksen kohdistumiseen voidaan tulosten perusteella pyrkiä vaikuttamaan erilaisin välillisin toimenpitein, esimerkiksi tukemalla hankehakemusten valmistelua. Tiedot kootaan rahoittajien tiedostoista.

Uusimaa kiinnostavana yhteistyökumppanina (tunnettuus)

Älykkään erikoistumisen kansainvälinen viestintä kootaan Helsinki Smart Region -brändin alle. Sen kautta sekä Uudenmaan liitto että alueen toimijat löytävät potentiaalisia yhteistyökumppaneita vertaisoppimiseen ja kehittämishankkeisiin. Brändin tunnettuutta seurataan sivuston kävijämäärillä ja muilla laadullisilla viestintään ja vaikuttavuuteen pohjaavilla mittareilla.

Erilliset kyselyt ja palautteet

Strategian tavoitteena on lisätä toimijoiden välistä, toimialarajat ylittävää yhteistyötä. Pidemmällä aikavälillä tavoitteena on myös luoda synergiaa hankkeiden välille sekä saattaa alkuun suurempia kehittämiskokonaisuuksia. Tieto näiden tavoitteiden toteutumisesta saadaan erilaisilla kyselyillä. Samalla kootaan toimijoiden kokemuksia strategiasta ja sen toteuttamisesta sekä kerätään muutos- ja parannusehdotuksia.

”

**Helsinki Smart
Region –brändi
kokoaa Uudenmaan
älykkään
erikoistumisen.**

Arviointi

Strategian toteuttamista arvioidaan käytettävien mittareiden perusteella. Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) saa kokouksissaan katsauksen strategian toteutumisesta. Vuosittain kootaan yhteen kaikkien mittareiden tulokset. Niiden perusteella arvioidaan strategian toteutumista ja tarvittaessa suunnataan toimeenpanoa tai itse strategiaa uudelleen.

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö (MYRS) seuraa säännöllisesti älykkään erikoistumisen strategiaa toteuttavien hankkeiden rahoitusta ja sen jakautumista painopistealoihin. Arviointinsa perusteella MYRS voi suositella muutoksia strategian toimeenpanoon.

Laajempi strategian ja sen vaikutusten arviointi tehdään joka toinen vuosi. Siinä kootaan yhteen sekä seurattavien mittareiden että Uudenmaan asiantuntijaryhmien arviot strategiasta ja sen toteuttamisesta. Tietoja täydennetään haastatteluilla.

Suomen muiden maakuntien kanssa tehtävä älykkään erikoistumisen yhteistyö mahdollistaa temaattisten vertaisarviointien tekemisen kansallisesti. Lisäksi osallistumme sopiviin S3 Platformin järjestämiin vertaisarviointeihin.

”

**Seurannan
tulokset
kootaan
vuosittain.**

Strategian muutokset ja päivittäminen

Arvioinnin perusteella maakunnan yhteistyöryhmä MYR ehdottaa strategiaan tarvittavia muutoksia ja uuden älykkään erikoistumisen strategian valmistelua. Pienemmät ohjaavat toimenpiteet voidaan toteuttaa strategian toimeenpanoa uudelleen suuntaamalla. Uuden Uudenmaan älykkään erikoistumisen strategian hyväksyy Uudenmaan maakuntahallitus.

”

**Strategian
toimeenpanoa
voidaan suunnata
uudelleen.**

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi
[@Uudenmaanliitto](https://www.instagram.com/Uudenmaanliitto)